

SINT ANDRIES TER ZALIGER HAVEN

de geschiedenis van het Kartuizerklooster te Amsterdam 1392-1578

De Kartuizerorde werd gesticht in 1084 door Bruno von Köln (1030-1101), een voormalig professor aan de universiteit van Reims. Nadat hij eerst het ambt van kanselier en daarna dat van aartsbisschop van Reims had afgewezen, verdeelde hij zijn bezittingen onder de armen en trok zich met twee gelijkgezinden terug in het Benedictijnenklooster van Molesme. De abt van dat klooster onderkende de roeping van Bruno en zijn neiging tot een kluizenaarsleven. Hij gaf hem de kluis Séche-Fontaine

in de omgeving van het klooster in gebruik. Zowel klooster als kluis waren niet wat Bruno verwachtte en hij ging op zoek naar een betere plek. Die vond hij op weg naar Grenoble in een ontoegankelijk dal, 24 kilometer ten noord-oosten van Grenoble, genaamd 'Chartreuse'. De plaatselijke bisschop Hugo, ooit een leerling van Bruno geweest, ondersteunde hem bij het inrichten van het eerste Kartuizerklooster, op 1200 meter boven zee-niveau in het bergdal.

De eerste behuizing bestond uit kleine houten hutten die in een vierhoek opgebouwd stonden. Separaat stonden een kapel en bijgebouwen, later ook weer in een vierhoek vormend. Nog later werd dit geheel nog eens omgeven door een muur. Deze structuur is ongeveer tot de huidige dag kenmerkend voor alle Kartuizer kloosters: een dubbel binnenhof. Eén omgeven door de kloostergang met daaraan de cellen van de kloosterlingen en één met de overige gebouwen en de kapel/kerk. Deze laatste fungeert vaak als doorgang van het ene binnenhof naar het andere.

De kloosterlingen bestaan uit paters en lekenbroeders. Ze leven een beperkt kluizenaarsleven, elk in een eigen cel met tuin en uitloop, die door een muur afgescheiden zijn van die van zijn medebroeders. Alleen op zondag en op feestdagen gebruiken ze gezamenlijk de maaltijd in de refter. Dan wordt ook de zwijgplicht gedeeltelijk opgeheven. De overige dagen krijgen zij door een luik in hun cel het voedsel aangereikt. Arbeid verrichten de monniken in hun cel of in speciale werkplaatsen in het klooster. Drie maal per dag komen de

Boven: De maaltijden worden door een luik in de cel aangereikt.
Links: Kartuizer orde - contemplatie in eenzame kluizenaarscel.

monniken bijeen in de kapel van het klooster voor gezamenlijk gebed en gezang. Daar komt nooit een orgel of andere instrument aan te pas; gezangen zijn in het Gregoriaans. Eénmaal is de bidstonde midden in de nacht, tussen 23.30 en 1.30 uur, waarvoor men de slaap (±19.00-6.00 uur) onderbreekt. Dit wordt algemeen als het hoogtepunt van de dag ervaren.

Bruno von Köln

schreef zelf geen leefregel en was ook nooit van plan een nieuwe orde te stichten. Hij ging van de regel van Benedictus uit, maar in de loop der jaren stelde hij aanvullende gedragsregels op. In 1127 vatte de vijfde prior van de Grande Chartreuse, Guigo, die samen in de 'Consuetudines'. Deze regels werden in 1135 door paus Innocentius II goedgekeurd.

De orde kwam snel na de stichting tot grote bloei. Dat leidde wereldwijd tot de stichting van in totaal 271 Kartuizer kloosters, waarvan 22 vrouwenkloosters. Op het hoogtepunt van de orde, in 1514, waren er gelijktijdig 196 kloosters met 3000 monniken en non-

Boven: Alleen op zon- en feestdagen eten de monniken samen.

nen. Vandaag zijn het er nog 23, waarvan 6 vrouwenkloosters. De hoofdzetel is nog steeds het klooster in Saint Pierre de Chartreuse in Frankrijk (www.chartreux.org).

In Nederland waren verschillende kartuizerkloosters: Nova Lux opgericht in 1392 ten noordwesten van Utrecht, Monnikhuizen bij Arnhem, Bethlehem te Roermond. Het Hollandse Huis bij Geerttruidenberg, Sint-Bartholomeus in Jeruzalem te Delft. En dus St. Andries ter zaliger Havene in de Jordaan. Het laatste Kartuizer klooster in Nederland (Roermond) werd in 1783 gesloten. Een kartuizerklooster wordt ook wel 'kartuis' of 'kartuize' genoemd.

Schrijfwijze

Alhoewel de bron van de ordenaam, Chartreuse, eenduidig is zijn er oneindig veel schrijfwijzen van de ordenaam ontstaan. In het frans is het de orde des Chartreux, in het italiaans: Cestosino, spaans: Cartujos, portugees: Cartuxos, engels: Carthusian, Duits: Kartäuser en in het nederlands Kartuizer. In de Germaanse talen kwam vroeger de vorm beginnend met 'C' ook voor en vooral de 'th' is hardnekkig gebleken. Ook wordt de naam vaak, in navolging van het Duits, met 's' in plaats van met 'z' geschreven. De schrijfwijze met 'z' stamt uit de negentiende eeuw.

Op Amsterdamse kaarten en in akten vinden we nog wat interessante schrijfwijzen, bijvoorbeeld "Sartroeysen cloester" (1393), Chartusers (1560), Cartusers (1593), Chartroizen (P.C.Hooft), Carthuysers (1652), Kathuysers (1774) en Karthuizeners (1850).

Begrippen

Professus – degene die de gelofte reeds heeft afgelegd

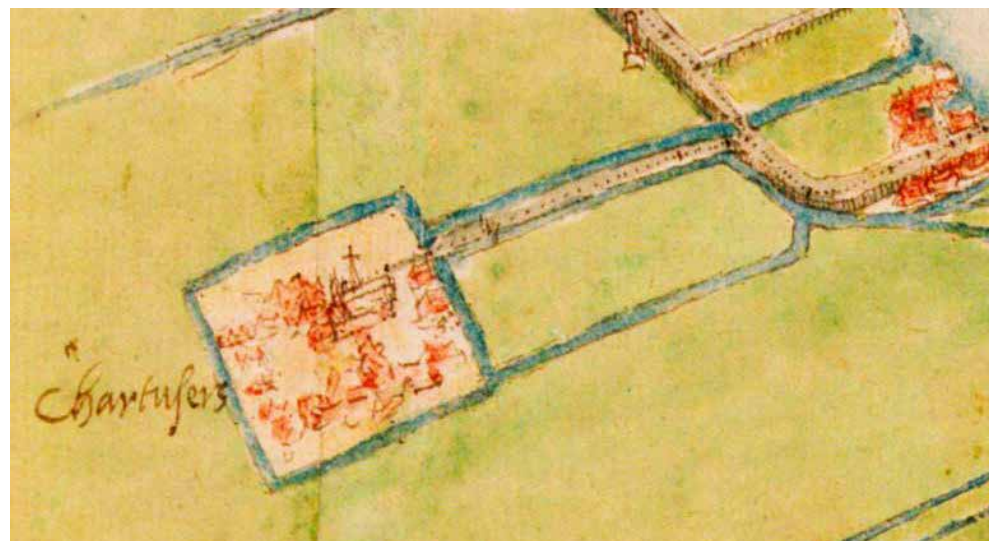
Monnik – paters, vaak priesters of aan kloosters geschoold. Zij legden de volledige kloostergelofte af. Vooral bij de Kartuizers was de band met het klooster waar de professie gedaan was erg sterk, ook al werd men naar elders gezonden voor een bepaalde officie (taak, bijvoorbeeld prior). Na een werkzaam leven keerden de monniken meestal terug naar het klooster waar professie gedaan was. Het habijt is geheel wit met een capuchon.

Moniaal – er waren ook Kartuizer vrouwenkloosters, dan heten de nonnen monialen.

Convers – lekenbroeder, werkmontnik of bouwmonnik. Zij verrichtten specialistische werkzaamheden op het kloosterterrein en werden vaak van klooster naar klooster gezonden. Er zijn gevallen bekend van conversen die buiten het klooster leefden, maar als ze er wel leefden deden ze aan de dagindeling mee. Bij de Kartuizers dragen zij een afwijkende kleur habijt, namelijk donkerblauw.

Donaat – leunt tegen het begrip ‘provenier’ (kostganger) aan. Deze kloosterlingen kochten zich door eenmalige schenkingen of tegen jaarrenten in als bewoner, inclusief verzorging. Het waren meestal leken, alhoewel ook priesters zich als donaat lieten inschrijven. Zij moesten wel werkzaamheden verrichten en deden aan de gebruikelijke dagindeling van het klooster mee.

Novice – elke nieuwe monnik begon verplicht aan een noviciaat van een jaar, een soort proeftijd. Vandaag is die periode strikt omschreven, maar in vroeger eeuwen werd die bij twijfel nogal eens verlengd.

Kartuizerklooster Amsterdam

Eind veertiende eeuw werd in Amsterdam een klooster gesticht dat de regel der Kartuizers aannam. Het initiatief kwam uit de stedelijke elite voort en werd ingegeven door de band met het Kartuizerklooster van Geertruidenberg, waar Boudewijn van Amsterdam prior was. De stichting werd sterk aangemoedigd door de landsheer hertog Albrecht van Beieren, die zijn stadsschout, Dirk Simonsz., aanzette tot een lobby, die moest leiden tot de stichting van een Kartuizerklooster in Amsterdam. Dit alles om de zaligheid van zijn ziel, en ook een beetje ter ere van God natuurlijk. Door de meer dan welwillende houding van hertog Albrecht kon rond 1393 begonnen worden met de bouw van het complex, aanvankelijk geheel in hout gebouwd. Albrecht steunde het klooster met privileges en geld, bijvoorbeeld op 27 september 1392 met de jaarlijkse driehonderd Dordtse guldens pacht die het (toen nog schier-) eiland Den Horn in het IJ opbracht. Ter bevestiging van het belang van deze schenking

Boven: De landelijke habitat van het Kartuizerklooster buiten de muren van Amsterdam. Boven een gezicht over de Haarlemmerdijk naar de Haarlemmerpoort, richting oost.

Re.bov: Het embleem van de Kartuizer orde.

Rechts: Deze prent laat een gezicht over de Kartuizerwetering zien, met de schamele resten van een toen al vernield klooster.

liet Albrecht de akte tevens bezegelen door zijn zoon Willem VI, graaf van Oosterbant, na 1404 als de opvolger van zijn vader tevens graaf van Holland en Zeeland en heer van West-Friesland. Ook schonk Albecht het klooster een huis in Den Haag, dat snel daarna verkocht werd voor verdere financiering van de bouw. De landsheer zag zichzelf graag als stichter van het klooster maar ondanks de royale steun wordt dit toch als een initiatief van de gegoede burgerij van Amsterdam beschouwd.

De praktische kloosterstichting werd aangevoerd door Dirk Sloyer, een steenrijk priester. Hij had zich als eerste kloosterling aangemeld en werd in 1394 als novice aangenomen. Hij schonk al zijn bezittingen aan het Kartuizerklooster, plus een jaarrente van ruim 100 gulden. In het Liber Benefactorum wordt Sloyer *'primus erector et motor'* genoemd, oprichter en drijvende kracht.

Sloyer was ook betrokken bij de stichting van een Regulierenklooster, net als het Kartuizerklooster buiten de stadsvrijheid. Dat was samen met Gijsbert Dou, maar de samenwerking werd afgebroken. Dat ging in goede harmonie, getuige de vermelding van de Regulieren als weldoeners van het Kartuizerklooster, met name van Gijsbert Dou zelf. Dat sloeg om door de Hoekse machtsgreep bij het in

Kerkpolitiek

De stichting van het Amsterdamse klooster viel in het Westers Schisma (1378-1417), dat de orde ernstig had verdeeld. De Grand Chartreuse, de overige Franse en een aantal Vlaamse kloosters volgden paus Clemens VII in Avignon, terwijl de Nederlandse kloosters trouw bleven aan het Generaal Kapittel te Seitz in Stiermarken. Dat was trouw gebleven aan paus Urbanus VI in Rome. Dit schisma was voor het Amsterdamse klooster in zoverre van belang, dat dit het onderlinge verkeer tussen Kartuizer kloosters en de keuze van visitatoren en priores beperkte. Van vijandigheid was geen sprake; er bleef altijd een sterke band bestaan van de kloosterlingen met het klooster waar men professie had gedaan, ook als dat onder een andere paus ressorteerde. Deze band is juist bij de Kartuizer orde van groot belang.

1404 aantreden van de nieuwe graaf van Holland, Albrechts zoon Willem VI. Die steunde de Hoeken en liet o.a. schout Dirk Simonsz. liquideren. Dat duurde tot Jan van Beieren in 1419 de “wet verzette” en de Kabeljauwen weer aan de macht kwamen.

Aangenomen wordt dat in 1394 de eerste delen van het Kartuizerklooster betrokken zijn. De orde had Hendrik Beckbeeck van Oldenzaal, professor van het klooster in Monnikhuizen (bij Arnhem) als rector aangesteld om de nieuwbakken monniken te begeleiden tot de incorporatie van het huis in de orde. Met Beckbeeck

Boven: Alle afbeeldingen van het klooster vóór de vernietiging, zijn historiserend, want erna gemaakt. Ook bovenstaande, die een aanzicht in 1562 claimt weer te geven.

kwamen een aantal monniken vanuit andere huizen naar Amsterdam, waaronder een kei als Albert Kivet van Arnhem. Deze jonge monnik was op dat moment rond de 25 jaar oud, maar had al enkele oorspronkelijke manuscripten op zijn naam staan en zou er in Amsterdam nog enkele aan toevoegen. Ook Beckbeeck heeft boeken geschreven en mag gezien worden als de grondlegger van de librerie van het klooster bij Amsterdam. Kivet bleef waarschijnlijk tot

Boven: Soms is niet eens te achterhalen welk gezichtspunt de tekenaar innam. Deze ets geeft een beeld uit 1602 met intacte gebouwen, terwijl we weten dat er nog maar twee cellen overeind stonden.

Rechts: De ene tekening was zo mogelijk nog fantastischer dan de andere.

1418 in Amsterdam, toen hij naar Wesel gestuurd werd om daar een nieuw klooster te stichten. Na de incorporatie in 1398 van Sint-Andries in de Kartuizerorde werd Beckbeeck de eerste prior en bleef dat tot 1404. Wie hem opvolgde is niet met zekerheid bekend, alleen dat Gerrit van Schiedam in 1415 als prior genoemd wordt en dat tot eind dat jaar bleef om uiterlijk in 1416 aan te treden als prior in Geertruidenberg. Of hij al vanaf 1404 prior in Amsterdam was is dus niet bekend.

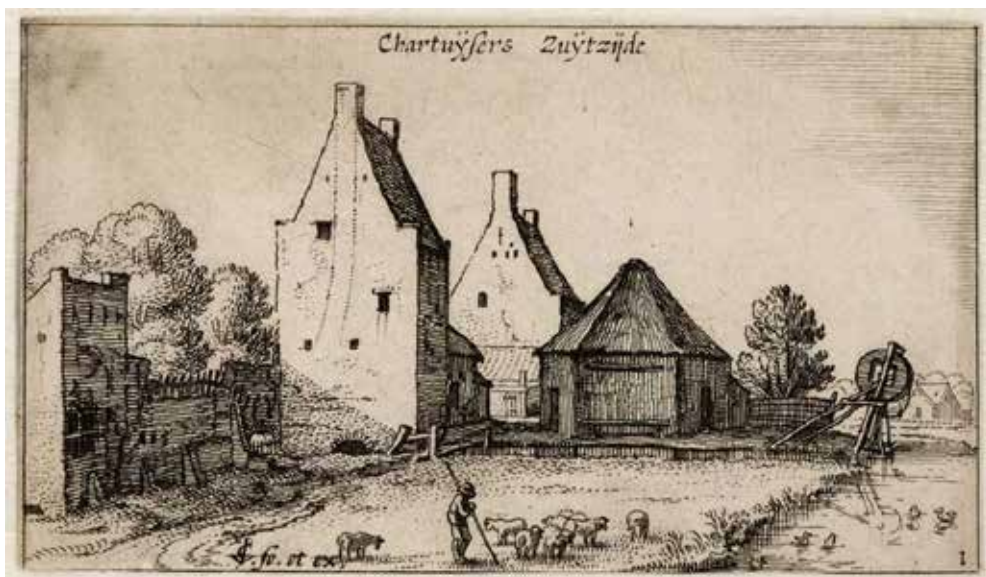
In 1410 was de splitsing van de Kartuizerkloosters door het Schisma voorbij en ressorteerde Sint-Andries, als onderdeel van de huizen in de Rijnprovincie, weer onder de Grande Chartreuse bij Grenoble. De eerste jaren na 1394 traden slechts sporadische novicen in. Dirk Sloyer als eerste is al genoemd en samen met hem trad Dirk Claesz. van Amsterdam in, net als Sloyer reeds priester. In 1396 volgt de

eerste convers en in 1397 de eerste lekenbroeder, Jacob Simonsz. van Haarlem, een timmerman. Deze heeft als bouwmonnik in die beginjaren, met nog veel houtbouw op het kloosterterrein, ongetwijfeld veel werk verzet. In 1398 trad Willem de Engelse in, alweer een priester en met medeneming van een omvangrijk bezit.

Van de oprichting in 1394 tot de ondergang van het klooster, net 170 jaren, hebben er iets meer dan 150 monniken, lekenbroeders (conversen) en donaten geleefd. Dat aantal valt in het archief van de Grand Chartreuse terug te vinden. Bij naam kennen we 128 monniken door twaalf folia in het cartularium. De bewoning telde maximaal twaalf monniken tegelijk, aangevuld met lekenbroeders in maximaal 24 cellen.

Onder: Deze tekening van Claes Jansz. Visscher mogen we serieus nemen. Hij geeft hier de twee, na de vernielingen van 1566 tot 1577, enig overgebleven cellen weer. Die cellen werden de basis voor beide herbergen op het terrein, na de Alteratie van 1578.

Politiek

Toen de bouw eenmaal begonnen was kreeg het klooster een breed gedragen ondersteuning vanuit de bevolking. Dat uitte zich in het schenken van bouwmaterialen en andere nuttige zaken. Ook werden hele maaltijden voor de kloosterlingen verzorgd en ontving het klooster geldbedragen, waarschijnlijk minimaal maar veelvuldig. Die betrokkenheid van de bevolking valt terug te voeren op de Hoekse en Kabeljauwse Twisten, die ook de bevolking van Amsterdam verdeelde in twee nogal gewelddadige kampen. De steun aan het Kartuizerklooster betekende steun aan een Kabeljauws initiatief tegen de Hoekse stadsregering, die in 1404 door een staatsgreep – met medewerking van de nieuwe graaf van Holland, Willem VI, die zijn vader Albrecht was opgevolgd – aan de macht gekomen was en sterke invloeden van buiten de stad (met name Haarlem) kende. De Hoeken vertegenwoordigden de landadel tegen de invloed van de landsheer. De landsheer op zijn beurt steunde de ontwikkeling van steden, ten koste van de privileges der landadel. De Twisten die volgden dienden vaak privébelangen van kleine groepen en ontwaarden dan in een machtsstrijd, die de voorkeur voor landadel of landsheer ontstee. Zo ook in Amsterdam!

Zie ook:

http://www.theobakker.net/pdf/hoeken_en_kabeljauwen.pdf

Klooster (Clastrum)

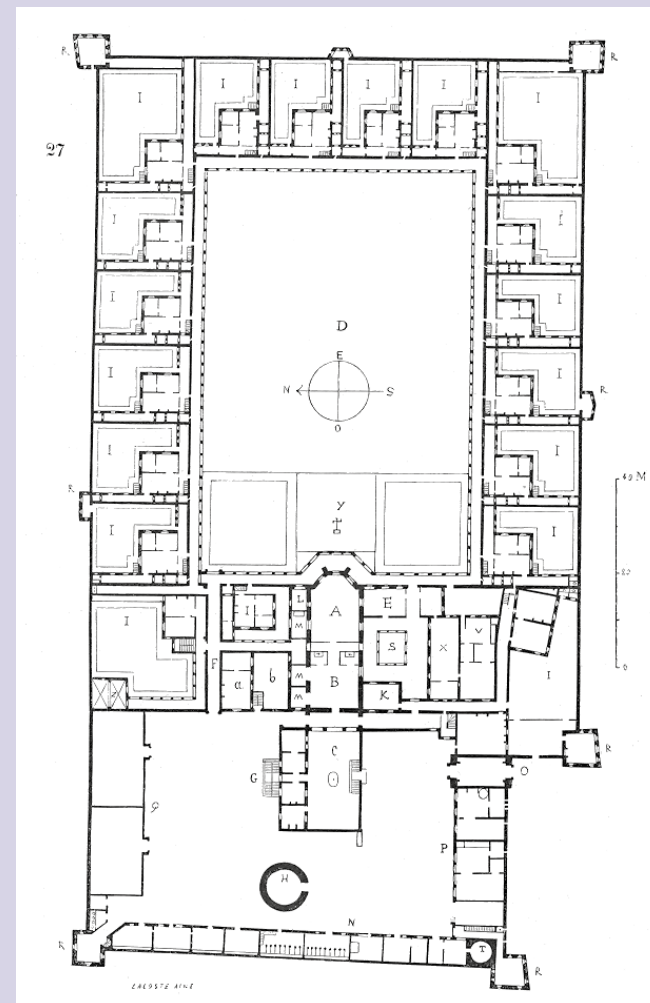
Een kloostergebouw bestaat, sinds de regel van Benedictus maatgevend werd, uit ten minste vijf ruimten: een kerk (oratorium), een slaapzaal (dormitorium), een eetzaal of refter (refectorium) met daarbij de keuken en toiletten, een gastenverblijf (cella hospitum) en een spreekkamer of porterie (portaria). Vanuit de spreekkamer wordt het contact met de buitenwereld onderhouden. In de loop der tijd werd het gebruikelijk dat iedere kloosterling een eigen cel kreeg. De vijf vertrekken of vleugels van een klooster liggen rondom de Kloostergang, het hart van het klooster. De kloostergang is een overdekte omloop rond een binnenplaats in het centrum van het klooster. De gang geeft toegang tot de verschillende vertrekken en vleugels van het klooster. Het geheel van binnenhof, kloostergang en gebouwen daar omheen wordt claustrum genoemd.

Zie ook: https://www.rkk.nl/abc/detail_objectID564928.html

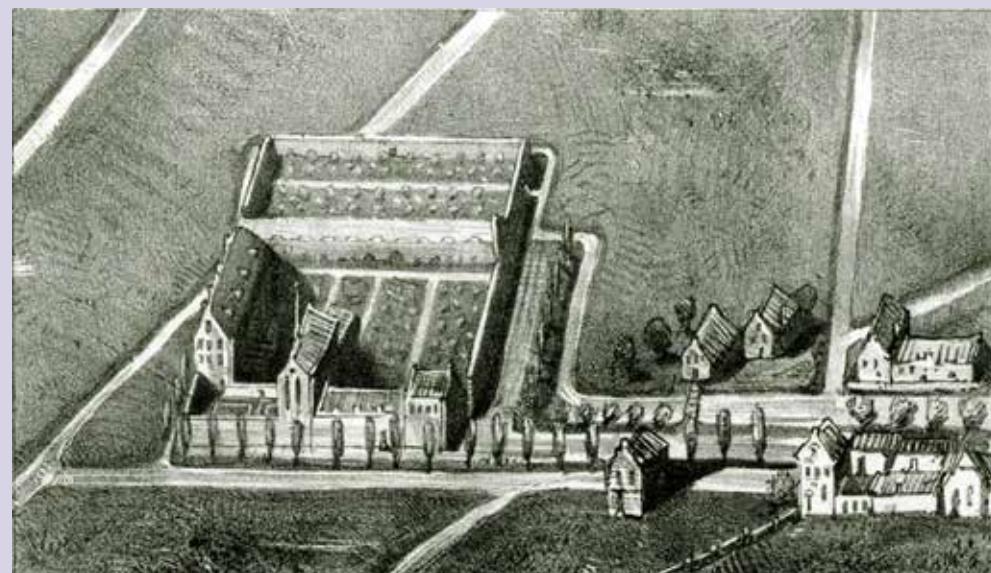
Een Kartuizerklooster wijkt – in navolging van de Grande Chartreuse (foto links) – in zijn grondplan af van een gebruikelijk klooster. Hoogstens de kapel kwam bij een Kartuizer klooster uit op de binnenplaats met kloostergang. Alle andere gebouwen lagen daarbuiten, aanvankelijk verspreid maar later opnieuw gegroepeerd rond een tweede binnenplaats. De kapel fungeerde eventueel als verbinding tussen beide binnenhoven of er is een afsluitbare doorgang. Deze afwijkende bouwwijze volgt uit de levenswijze van de Kartuziers, die een sterke neiging tot kluizenaarschap vertoont.

In hoeverre het Amsterdamse klooster aan dit ideaalbeeld van een Kartuizer klooster voldeed is op pagina 11 te zien.

De plattegrond van een typisch Kartuizerklooster, zoals dat van Clermont rechts, laat de tweedeling zien met twee binnenhoven. Eén hof wordt omgeven door de kloostergang waar de cellen aan grenzen. Rond het andere hof liggen de overige gebouwen, de kapel en bibliotheek, refter en poortgebouw.

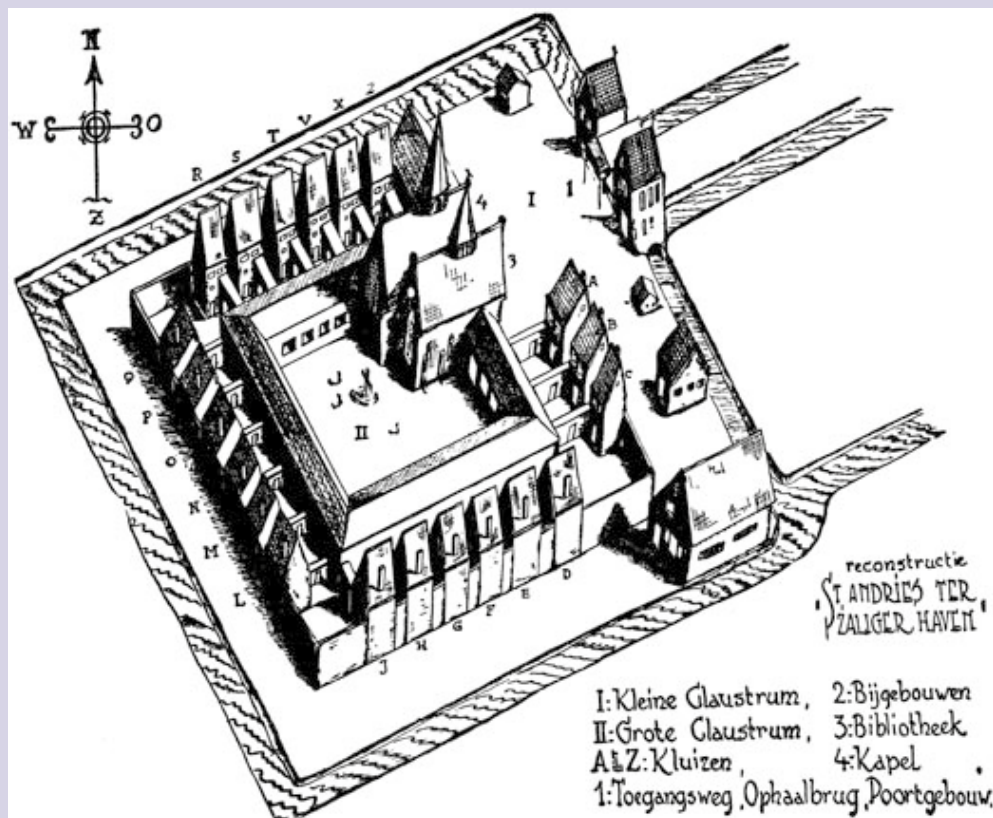
Hoe het Amsterdamse klooster er uitzag is niet goed bekend. Vijftiende-eeuwse topografische tekeningen zijn onbekend en wat er aan tekeningen van het klooster bekend is, stammen van na de Alteratie (en sluiting van het klooster). Dat zou niet erg zijn, ware het niet dat het klooster in de periode 1566-1577 tot driemaal toe ernstig beschadigd raakte door beeldenstormers en gevechtshandelingen tijdens de eerste jaren van de Tachtigjarige Oorlog. Daarna bleven alleen ruïnes over. De plaats kunnen we wel precies bepalen: de kloostergronden lagen tussen twee weersloten, de huidige Lindengracht en Westerstraat, vanaf de Tweede Linden-/Boomdwarsstraat tot aan de Kostverlorenvaart. Het klooster zelf was omgeven door een gracht en hertog Albrecht had bepaald dat er 100 gaarden (376m) rond deze gracht niet gebouwd mocht worden. Oostelijk van de Lindengracht bezat het klooster nog grond tot de huidige Goudsbloemstraat. Verder waren er over heel Holland verspreid bezittingen, die het klooster via pachtsommen aan een

inkomen hielpen (zie bijlage 2). De kaart van Jacob van Deventer van rond 1560 (zie pag. 4) geeft de ligging van het klooster precies aan, maar hoe de gebouwen gegroepeerd waren blijft daarbij in het midden. De bronnen die door hun precisie meer inzicht zouden kunnen verschaffen, de schetsen en kaarten die Cornelis Anthonisz. tussen 1536 en 1544 maakte, laten het klooster steeds buiten beeld. Een historiserende kopie van het schilderij van Cornelis, dat Jan Micker rond 1652 maakte, laat het wel zien, maar Micker had zelfs niet de moeite gedaan de restanten van het klooster te bekijken en een willekeurig eigentijds klooster geschilderd. Er zijn wel serieuzere pogingen gedaan een beeld te schetsen van de gebouwen en hun opstelling. Dat deed in de moderne tijd een ordebroeder Albertinus, op basis van de bouwvoorschriften en gebruiken van de Karthuizerorde en van een aantal tekeningen van de resten van het klooster. Wat we wel weten is dat het

Boven: Als we dat fragment uit het schilderij links lichten en verduidelijken blijkt dat het Kartuizerklooster er nooit zó uitgezien kan hebben.

Links: Op deze stadsplattegrond van Jan Micker naar het schilderij van Cornelis Anthonisz. uit 1538, staat het Kartuizerklooster wel afgebeeld, al ligt het dan in de schaduw van een 'wolk'.

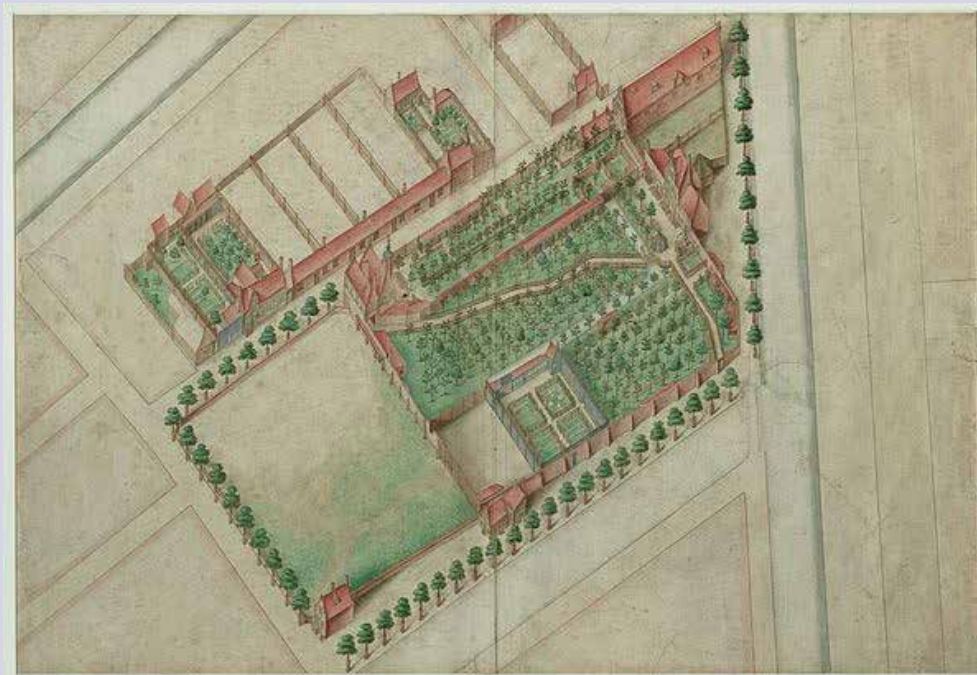

klooster niet zonder eerst het veen-weidegebied op te hogen gebouwd kon worden. Zelfs de eerste boeren in het gebied (rond 1200) hadden eerst terpen op moeten werpen om hun huizen van vlechtwanden te kunnen bouwen. De cellen hadden geen werkruimte naast het woongedeelte maar eronder, half in de bodem ingegraven. Er zouden in totaal 22 cellen gebouwd worden en twee kapellen. De tweede kapel was gewijd aan Maria en werd later tot bibliotheek omgevormd. Die kapellen werden niet direct in 1394

Boven: Ordebroeder Albertinus maakte een reconstructie van het Sint Andries aan de hand van beschrijvingen en de grondregels voor een Kartuizerklooster in 't algemeen.

Rechts: Balthasar Florisz. van Berckenrode maakte deze plattegrond van de resten van het klooster aan de vooravond van de Derde Uitleg.

gebouwd, maar ontstonden in de loop der jaren erna. De cellen werden door intredenden zelf bekostigd, door familie betaald of door weldoeners geschonken. De kosten varieerden van 300 Hollandse guldens per stuk tot 400 Rijnlandse guldens voor twee tegelijk. De cel die 't dichtst bij de kapel stond werd bekostigd door schout Dirk Simonsz. Sommige cellen werden in hout gebouwd; in 1411 zien we de eerste vermelding van een houten cel die opnieuw in steen werd opgetrokken. Voor zover bekend werd de laatste cel iets na 1440 gebouwd, waarmee het aantal – naar men aanneemt – op 24 kwam. Van de vaak genoemde Kartuizerwetering nemen we aan dat dit de basis voor de latere Brouwersgracht geweest zal zijn. Over het kloostercomplex zijn na 1578 de Karthuizer-, de Tichel- en Gieterstraat gerooid. Ook de Schans met bolwerk Karthuizer, de Lijnbaans- en de Singelgracht zijn op de bezittingen van het klooster aangelegd. Buiten de Singelgracht liggen delen van de Frederik Hendrikbuurt, het gelijknamige plantsoen en het Van Oldenbarneveldtplein op voormalige kloostergrond.

Het Kartuizerklooster ontwikkelde zich in de eerste eeuw van haar bestaan van belangrijke plek voor stadsdevotie tot een in zichzelf gekeerd instituut. Dat lag ook veel meer in de lijn van deze contemplatieve orde, maar de monniken hadden de voordelen van de populariteit van het klooster buiten de Haarlemmerpoort aanvankelijk niet kunnen weerstaan. De verandering in de kloosterpraktijk bete-

kende dat de stroom bijdragen en schenkingen opdroogde, maar dat was van minder belang omdat medio vijftiende eeuw de gebouwen en cellen zo'n beetje gereed waren. Nieuwe novicen brachten ook hogere bedragen in, wat de financiële onafhankelijkheid vergrootte. Ook het Kartuizerklooster ontkwam niet aan de vercommercialisering, iets dat juist in de tweede helft van de 16^e eeuw de armere bevolking behoorlijk stak en uiteindelijk de Reformatie in

de hand heeft gewerkt.

De kloosterorden die direct of indirect goede werken voor de gemeenschap verrichtten, zoals bijvoorbeeld de Cellebroeders en -zusters, konden nog op mededogen rekenen, maar de contemplatieve orden verloren alle krediet. Nu was een belangrijke activiteit van de Kartuizers het kopiëren van boeken, wat de bibliotheek deed groeien en inkomsten genereerde, maar voor de stadsbevolking onzichtbaar was. Dat was misschien ook de reden waarom bij de Beeldenstorm in 1566 juist de bibliotheek van de Kartuizers het moest ontgelden.

Boven en links afbeeldingen die de belangrijkste bezigheid van de Kartuizer monniken weergeven, het schrijven of overschrijven van manuscripten.

Boeken zijn belangrijk in de Kartuizer orde en de bibliotheek in Amsterdam was de rijkste van alle kloosters in de stad. Er stonden exemplaren van de gebruikelijke theologische werken van Augustinus, Bernardus van Clairvaux en Thomas van Aquino, maar ook praktische werken over de liturgie en kerkpraktijk. Sommige intredende monniken schon-

ken boeken en soms kreeg het klooster een hele bibliotheek van een weldoener. Het is zeer waarschijnlijk dat aan het klooster een scriptorium verbonden was, een kopieeratelier.

De basis voor de verzameling boeken werd meteen bij de stichting gelegd. Dirk Sloyer schonk direct na zijn intreden, behalve het eerder vermelde geld en goed, ook nog 46 codices (=gebonden boeken). Dat zullen in 1394 hoofdzakelijk manuscripten geweest zijn, handgeschreven boeken, omdat blokdruk en boekdruk pas later gemeengoed werden. Sloyer was ook zelf een kundig kopiist; onderzoekers van de historie van o.a. de bibliotheek menen dat 15 boeken, enkele traktaten, missalen, antifoonaria en gradualen oorspronkelijke werken van zijn hand waren. Deze werken zelf zijn niet bewaard gebleven maar het bestaan werd ooit vastgelegd in registers. Van het Kartuizerklooster bij Geerttruidenberg ontvingen de Amsterdamse confraters een vierdelige bijbel voor de kapel. In de rest van de tekst is soms sprake van boekenschenken, bijvoorbeeld bij het intreden van nieuwe monniken of donaten. De bibliotheek van Sint-Andries bereikte een imposante omvang en was tijdens de Beeldenstorm van 1566 dan ook een mikpunt tijdens de vernielingen. De genadeklap kwam met de brandstichting door Lumey in 1572. Enkele poorters, die probeerden wat van de kloosterbezittingen te redden werden verkeerd begrepen en als plunderaar opgehangen.

Door deze serie geweldplegingen was van de bibliotheek nog maar weinig over. Wat niet in veiligheid gebracht was of vernield, werd in beslag genomen en naar een centrale opslag overgebracht. Daaruit werd – door dominees – een selectie gemaakt van aanvaardbare werken die naar de stadsboekerij in de Agnietenkapel verhuisden.

De rest werd verkocht aan particulieren en aan het doorzicht van een aantal verzamelaars is het te danken dat van de oorspronkelijke Kartuizer bibliotheek nog iets bewaard is gebleven, ook al zijn de werken niet meer als zodanig te herkennen. Slechts drie boekjes, die tijdens de troebelen gered werden door een lekenbroeder, zijn dat wel.

Van de aldus geredde codices en registers is in later eeuwen weer het nodige uit particuliere verzamelingen in het stadsarchief terecht gekomen. De administratie van de Kartuziers werd overgedragen aan het Burgerweeshuis, maar daar bleken diverse losse handschriften onder te schuilen. Er zijn in het weeshuisarchief registers aanwezig waar perkamenten handschriften uit het klooster gebruikt zijn als omslagmateriaal. Soms het binnenste buiten gekeerd, soms met nieuwe opschriften dwars door de oude tekst heen.

De gebruikte afbeeldingen zijn illustratief, vertegenwoordigen wel werken uit kartuizerkloosters, maar niet persé het Amsterdamse.

Cartularium (Groot Kopijboek)

In 1402 begonnen de broeders met het bijhouden van alle gebeurtenissen, giften en ontvangen roerende en onroerende goederen. Daarin werd nauwkeurig bijgehouden wie wanneer intrad, maar ook waar zich de pachtgoederen bevonden. Aan dat laatste danken wij het bewaard blijven van dit cartularium. Doordat het Burgerweeshuis na de Alteratie in 1578 de inkomsten van het Kartuizerklooster ter beschikking kreeg hadden zij er alle belang bij precies te weten waar de goederen lagen en wie ze gepacht had. Dat was mogelijk door het door de jaren heen in het cartularium overschrijven van akten die op het klooster betrekking hadden. De schenking van Albrecht in 1392 is folio 1. Niet de hele inhoud is direct in het boek geschreven. Er zijn diverse perkamenten vellen later “ingeplakt”.

Nu moeten we niet een naadloos verslag verwachten van dit cartularium. Erg nauwgezet werd het niet bijgehouden. Van 1402 tot 1578 zijn bijdragen van slechts 31 broeders te herkennen, die regelmatig een inhaalslag over vele jaren moesten maken. In totaal zijn 408 oorkonden overgeschreven en dat zijn ze niet allemaal, mogelijk zelfs net de helft. Na de Alteratie hebben de prior en de procurator de administratie naar Haarlem gesmokkeld en voor zover de oorkonden niet in het cartularium vermeld stonden de pacht geïnd om de eigen onkosten te dekken. Bovendien waren een aantal pagina's uit het boekwerk gesneden, mogelijk die waarop belangrijke en dus winstgevende akten ingeschreven stonden. Het cartularium is bewaard gebleven en bevindt zich nu als onderdeel van het Weeshuisarchief in het Stadsarchief van Amsterdam.

[Lees meer over het cartularium...](#)

Altaarstuk Van Oostsanen

In 1512 schonk Margriet Dirksdr. Boelen een altaarstuk aan het Kartuizerklooster. Margriet behoorde tot de invloedrijke familie Boelen, die nauwe banden had met het klooster. Het werk kostte haar vijftig gulden, in die tijd een behoorlijk hoog bedrag voor een schilderij. Het is mogelijk dat het landschap in de achtergrond van de hand van Jan van Scorel is, die in die tijd op het atelier van Van Oostsanen werkte en vaker de landschappen voor zijn rekening nam. De goede gevers, Jan Boelen en Margriet, knielen op het schilderij respectievelijk links en rechts van de Heilige Familie. Het schilderij bevindt zich vandaag in Museo Capodimonte te Napels.

Beeldenstorm en Opstand

De rol van de kloosters bij de gezondheids-, zieken- en armenzorg in een middeleeuwse stad raakte in de zestiende eeuw uitgewerkt. De irritatie door oneerlijke concurrentie, door onder andere belastingvrijstellingen te gebruiken om concurrerend te zijn met het reguliere bedrijfsleven, deed de appreciatie van kloosters omslaan in afkeer. Dat had niets met de geloofsstrijd in de tweede helft van die eeuw te maken; kloosterlingen werden door steeds meer bevolkingsgroepen als parasieten gezien die zich op de zak van de burgerij een riant levensstijl veroorloofden. De kloosters buiten de stadsmuur hadden daar nog het minst last van, maar dat sloeg om toen het tot opstandigheden kwam. Buiten de stadsmuren bleken klooster opeens extra kwetsbaar te zijn en het Kartuizerklooster kreeg daar al in een vroeg stadium mee te maken. In 1566 sloeg de Beeldenstorm van Vlaanderen over naar de Nederlanden wat in Amsterdam in augustus leidde tot de vernieling van enkele kerk- en kloosterbezittingen, waaronder de Oude Kerk (zie afb. links). Binnen de stad trad de schutterij hardhandig op en werden een aantal doodstraffen uitgesproken. Het Kartuizerklooster werd ook slachtoffer, waarbij het paradepaardje – de bibliotheek – er aan moest geloven. Op vrijdag 27 september 1566 stortte zich een groep vandalen, die de dag ervoor het Minderbroedersklooster geplunderd had, de Haarlemmerpoort uit richting Kartuizerklooster. Zij vonden de ophaalbrug naar de kloosterpoort omhoog, maar zetten een grote plank tegen het brugdek, waarna een lenige jongeling naar boven klom en de brug liet zakken. Ze gingen door de poort de kapel binnen en vernielden de beelden en gebrandschilderde ramen. Ook gingen zij de Mariakapel binnen, waar de bibliotheek was. De monniken riepen de hulp van de 71-jarige Feas Augustynsz. in. Om een einde te maken aan de razernij kreeg hij de opdracht de *'quaetdoenders (...) vijf tonnen biers ende daertoe elck noch een stuck gelts'* te geven. De poorter ging het gepeupel voor naar het *'brouwhuys'*, waarop al snel

het 'breken ende smyten' stopte. Ondanks het bier en het geld begonnen de vandalen een halfuur later weer 'te breken ende in stucken te smyten'. De monniken verstopten zich in hun cellen en zullen die nacht uit hun slaap zijn gehouden door het monotone maar weldoorvoede gesnurk dat uit het bierhuis klonk. De volgende ochtend vulde het gezelschap de magen weer bij. Ze werden echter opgeschrikt door de schutterij, die over de Haarlemmerdijk naderde. Schielijk vluchtten zij de kloosterpoort uit en 'namen allen in den ijel de

vlugt langs pad en veld, over en door sloten heen.'

Swarte Adriaen, omschreven als 'een bruijnman met een swerte baert', bleef om de 68 jarige portier Vrederick Doeven te helpen stenen sjuuwen. Die werden gestapeld 'op de voorpoorte vant convent omme den rebellen daermede af te keren ende buiten houden.' Uitgerekend twee poorters, Moescoecker en deze Swarte Adriaen die de Kartuizers geholpen hadden tegen de gewelddadige meute, werden ingerekend en op 10 mei 1568 opgehangen. In 1567 kreeg het klooster veel last van krijgsvolk dat onder leiding van Hendrik van Brederode krampachtig probeerde een opstand uit te lokken en daarbij de omgeving van Amsterdam onveilig maakte. Dit waren

Links: Willem van der Mark, heer van Lumey, kwam uit Luik en was een brute houwdegen die in het begin van de Opstand nog tot enig succes kwam als aanvoerder van de Watergeuzen. In 1573 had Willem van Oranje genoeg van zijn wandaden en zette hem gevangen.

Onder: Sonoy of Snoey kwam uit Kalkar en was beroepsmilitair onder Karel V en Philips II, ofwel vechttadel. Hij trouwde zich rijk en verwierf zo eigendommen in de Nederlanden. In 1572 werd hij aangesteld als luitenant-gouverneur en kreeg het Noorderkwartier tot zijn werkterrein. In die hoedanigheid versloeg hij Bossu, maar bracht ook de moordpartijen op katholieken in Alkmaar en Ransdorp op zijn naam.

de eerste schermutselingen die het jaar erop tot de echte Opstand zouden leiden, maar waar Amsterdam voorlopig niet aan zou deelnemen. Om daar verandering in de brengen trok Lumey in 1572 op tegen Amsterdam, maar zag geen kans binnen de stad te komen. Dan maar de omgeving van de stad geplunderd, waaronder het Kartuizerklooster. Dit keer werd brand gesticht, waardoor zoveel schade werd toegebracht dat de Grand Chartreuse in 1573 het klooster als vernietigd beschouwde.

In 1577 legde Diederik Sonoy de laatste hand aan de verwoesting van het klooster. Hij lag in 1577 voor Amsterdam om deze stad te dwingen aan de Opstand deel te nemen. Toen het hem onmogelijk

bleek de stad binnen te dringen, concentreerde hij zich op de omgeving, waaronder opnieuw het Kartuizerklooster. Na zijn 'bezoek' stonden nog slechts twee cellen overeind. Zoals bekend besloot de stad het jaar daarop eieren voor zijn geld te kiezen; de schutterij zette het katholieke stadsbestuur de stad uit en voegde zich alsnog bij de opstandelingen tegen het bewind van landsheer Philips II. Deze wetverzetten noemen we de *Alteratie*.

Boven: De piëta van het Geertruidenklooster, het bekendste overblijfsel van de Beeldenstorm, in 1985 tijdens een opgraving gevonden.

Links: Het uit de stad bannen van bestuurders en geestelijken, 26 mei 1578.

Wat gebeurde er met het klooster na 1578?

Het vernielde en grotendeel verlaten klooster werd na 1579 door het Burgerweeshuis meteen verhuurd aan veeboeren, die er hun vee lieten grazen. De kelders van de vernielde cellen dienden de 'koeienjongens' tot slaappleats. Van 1600 tot 1733 werd een deel van de kloostertuin in gebruik genomen als biertuin. In de ruïne van het klooster zelf vestigden zich twee herbergen: de 'Kleine- en de Grote Karthuizer', aanvankelijk in de beide gespaard gebleven klooster-cellen. Er bleven zes monniken op het terrein wonen, tot hun dood voorzien van een alimentatie uit de kas van het Burgerweeshuis; de laatste overleed in 1614.

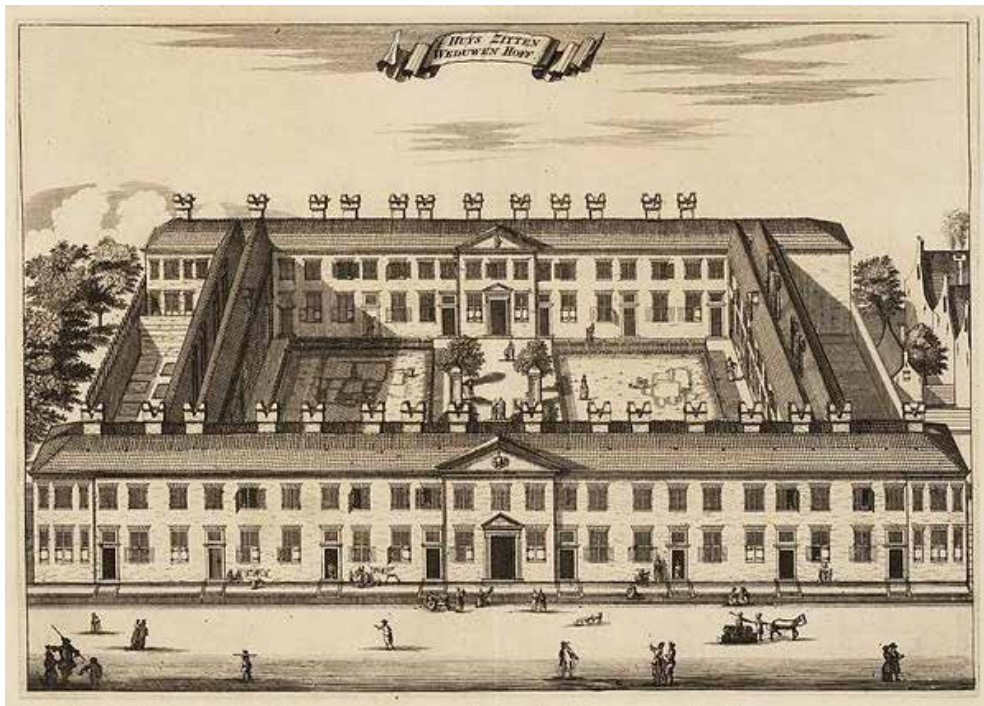
In de rest van de kloostertuin werd in 1602 een begraafplaats ingericht, omdat in dat jaar de pest heerste in Amsterdam en de vroedschap vanwege het besmettingsgevaar de doden niet in het centrum en in de kerken wilde begraven. Hier is tot 1860 begraven, tot de Westerbegraafplaats ter beschikking kwam.

In 1908 werd op de plaats van het kerkhof een kinderspeelplaats door de vereniging 'Noorderspeeltuin' aangelegd. Geruchten gaan dat kinderen soms nog botten vonden en dat er wel eens met schelds is gevoetbald.

Over het kloosterterrein werden straten gerooid (Tichel-, Gieter- en Karthuizerstraat) en de vestingwal aangelegd met Lijnbaansgracht, Schans en Singelgracht. Na 1650 liet de vroedschap op het terrein goedkope woningen voor de minvermogenden bouwen.

Op de strook grond tussen het klooster (nu Karthuizerstraat) en de Anjeliërsgracht (nu Westerstraat) was ooit de boomgaard van het klooster. In 1650 werd daar door de stad een hofje voor weduwen aangelegd: het 'Huiszitten-Weduwenhof', naar een ontwerp van Daniël Stalpaert, ook bekend als Karthuizer Weduwenhof of Karthuizer hofje. Het bestaat nog steeds en kan zelfs bezocht worden.

In 1848 werd Pieter Scheltema aangesteld als eerste gemeentearchivaris van Amsterdam. In die hoedanigheid was hij de eerste die de bewaarde kloosterarchieven bestudeerde, waaronder ook het uitgebreide archief van de Kartuziers. Dat was, voor zover na 1566 niet vernietigd, goed bewaard gebleven doordat het in handen van het Burgerweeshuis overging. Scheltema kwam tot de conclusie dat het Kartuizerklooster als het belangrijkste klooster in Amsterdam gezien mocht worden.

Een luchtfoto, met overigens een situatie die ook al weer achterhaald is. In het midden de speeltuin met daaraan grenzend de Sociale Academie. Aan de andere zijde van de Karthuizerstraat, middenlinks, is het Karthuizerhofje.

In 2008 heeft Bureau Monumenten & Archeologie opgravingen verricht in de zuid-westhoek van het voormalig kloosterterrein. Daar waren de cellen van de monniken geconcentreerd en waren later de twee herbergen gevestigd. De rijkste vondsten kwamen uit een beerput van een der herbergen, waarvan foto's links en rechts.

De echte aandacht ging uit naar de fundamenteën van de kloostergebouwen. Door het aantrekken van bouwmonniken van buiten Amsterdam hebben die soms een afwijkende structuur dan we in Amsterdam in de regel vinden. Eén daarvan is de constructie van de 'palennesten' (m.n. raamwerk).

Zie ook: [Bureau Monumenten en Archeologie](#)

Bijlage 1:

1.1 Benamingen

Chronologisch overzicht

- 1393: Sartroeysclooster bi der stede van Aemstelredamme
- 1399: domus Cartusienſium beati Andree prope Aemstelredam
- 1428: domus Portus Salutis Sancti Andree apostoli prope Aemstelredamme
- 1459: Carthuseren Sinte Andries ter Saliger Haven
- 1536: Carthuysers buyten onser stede van Amsterdam
- 1565: Chartroyſenconvente buyten deser stede, genaempt ter Saliger Haven

1.2 Kerkelijke ligging

Binnen de circumscripſie van de Orde

- 1393-1400: provincia Alemanniae Inferioris¹
- 1400-1427: provincia Rheni
- 1427-1474: provincia Picardiae remotioris (na 1474 provincia Teutoniae genoemd)
- 1474-1579: provincia Teutoniae

Binnen de circumscripſie van de Kerk

- tot 1559: bisdom Utrecht
- vanaf 1559: bisdom Haarlem

¹ De ſtichting van het Kartuizerklooster bij Amsterdam gebeurde tijdens het Westers Schisma, 1378-1417, toen er twee pausen waren en de Kerk in twee obediënties was verdeeld met twisten in vele bisdommen en kloosters; de Amsterdamse kartuizers waren trouw aan de paus van Rome en sloten zich aan bij de urbanistische strekking binnen de orde die tot het einde van het interne schisma in 1410 het klooster te Zicka (Seitz) als hun moederklooster beschouwde.

1.3 Bestuurlijke ligging

Staatkundige ligging

- 1393-1433: graafſchap Holland, Zeeland en Henegouwen
- 1433-1482: Bourgondische Nederlanden
- 1482-1579 (opheffing): Habsburgse Nederlanden

Topografische ligging

Bij de ſtichting lag het klooster buiten de stad Amsterdam, op 1.5 km van de Haarlemmerpoort. Vandaag rest er niets van het klooster, dat zich bevond tussen de huidige Goudsbloemſtraat, Tweede Lindensdwaarsſtraat, Tweede Boomdwaarsſtraat en Weſterſtraat, in het Jordaankwartier.

bron: www.cartusiana.org

Bijlage 2:

Weeshuisarchief

In het ſtadsarchief van Amsterdam worden onder de beſcheiden van het Burgerweeshuis de volgende ſtukken bewaard, afkomſtig van het kartuizerklooster:

1. een cartularium, bevattende afschriften van de privileges, eigendomstitels e.d. van omſtreeks 1352 tot 1537. Het beſlaat 69 perkamenten bladen, terwijl daarachter in dezelfde band nog zijn gebonden een register van 16 bladen folio (perkament) en een van 18 bladen folio (perkament). In zeventiende-eeuws handſchrift is daarop geſchreven: “Legger of Groot Copyboek, by de Carthuysers nagelaten van alle haer Landen en Goederen”.
2. een weldoenersboek (liber benefactorum), tellend 81 perkamenten bladen, met het opschrift: “Donatien en beneficiën den

Cartusers gegeven. Item de namen van alle de procurators van voors. Convent”. Dit boek werd in 1794 uit de bibliotheek van Ploos van Amstel gekocht door Peter van Damme, die het aan de stad Amsterdam ten geschenke heeft gegeven (volgens een aantekening in de geschreven inventaris van het Stadsarchief). Op fol. 82-93 vindt men een lijst met namen van de monniken, conversen en donaten, die behoord hebben tot het convent, in de volgorde, waarin zij zijn toegelaten (1394-1571). De bovengenoemde registers zijn genummerd: 566.

3. een verzameling gezegelde en andere oorhonden, welke als volgt zijn gerangschikt:

- No. 567: privilegiën;
- No. 568: erfstellingen, boedelscheidingen;
- No. 569: a. schenkingen en bijzondere giften;
b. eigendomstitels e.a.;
- No. 570-582: landerijen, enz. buiten de stad;
- No. 583-612: erven en huizen in de stad;
- No. 613 : rentebrieven;
- No. 614: kwijtingen;
De stukken, betreffende goederen buiten de stad, vindt men als volgt gegroepeerd:
- No. 570: Nieuweramstel;
- No. 571: Ouderamstel;
- No. 572: Sloten, Sloterdijk, Osdorp;
- No. 523: Schoten, Velsen, Tetrode, Haarlern;
- No. 574: Weesperkarspel, Gaasp, Weesp, Muiden, Abcoude, Diemen, Overdiemen;
- No. 575: Zaanderhorn;

- No. 576: Westzaan, Oostzaan;
- No. 577: Ransdorp, Zuiderdorp, Volewijk, Broek;
- No. 578: Wormer, Purmerend, Katwoude;
- No. 579: Alkmaar;
- No. 580: Heilo, Limmen, Castricum, Graftdijk, Bakkum;
- No. 581: Hoorn, Zwaag, Wognum, Schellinghout, Westwoud, Hem, Spanbroek, Benningbroek, Schagen;
- No. 582: ‘s Gravenhage, Papendrecht, Hazerswoude, Maasland, Monster, Leerbroek.

Het weeshuisarchief bevat voorts nog enige registers, welke belangrijke gegevens bevatten aangaande het kartuizerklooster, namelijk :

- No. 358, een register met opschrift „Cladde van den Carthuysers goederen Anno 1579. De losse omslag is een perkamenten blad uit een groot koorboek (15e eeuw), waarschijnlijk afkomstig van de kartuizers, voorzien van fraai geschreven tekst en muziek en van voormeld opschrift, in 1579 daarop gesteld.
- No. 359, een register met opschrift Goederen van de Catuizers, landen, renten ende outeygens Anno 1579. De losse omslag is een perkamenten blad uit een handschrift der 15e eeuw, waarschijnlijk afkomstig van de kartuizers, voorzien van fraaie vignetten, versierde initialen en goed geschreven tekst in twee kolommen, alsmede van voormeld opschrift, in 1579 daarop gesteld.
- No. 2, een register met opschrift Recueil van voorname brieven en saaken aangaande het Carthuizerklooster, hct Lucienkonvent, de Heylige Steede-cappel, enz., voor soo verre

die saaken belangen hebben tot het Burger Weeshuis, bijengesameld in het jaar 1692.

No. 3 een kleiner Recueil als voren.

Het onder No. 2 bedoelde register is geschreven door de toenmalige regent Wiltschut. Op fol. 4 v. en fol. 5 vindt men een “Lijst der Boeken van de geestelijke gestigten in het Weeshuys berustende.”

Als No. 8 van deze lijst wordt genoemd een „Blaffaert sive Registrum de bonis censualibus carthusiensium in Amsterdam 1551”, een register betreffende waardevolle boeken, dat thans blijkbaar verloren is. Ook het kladboek van 1579 vindt men daarin vermeld.

Enkele stukken uit het Amsterdamse kartuizerarchief worden in het Staatsarchief te Antwerpen bewaard. Zij zijn waarschijnlijk in de 16^e eeuw door uitgeweken conventualen overgebracht naar het Bossche convent, dat deze in het begin der 17^e eeuw zal hebben medegevoerd naar de kloosters te Lier of te Antwerpen. Na de opheffing van deze huizen tegen het einde der 18^e eeuw is van hun archieven nog veel verloren gegaan, waaronder wellicht ook stukken van Sint-Andries ter Zaliger Haven.

Men vindt thans te Antwerpen 33 akten, afkomstig van de Amsterdamse kartuizers. Het zijn oorkonden op perkament van 1384 tot 1555, gedeeltelijk oorspronkelijk, gedeeltelijk in authentiek afschrift. O.a. bevinden zich daaronder de originele akte van 27 maart 1398, waarbij Willem de Engelse nagenoeg al zijn goederen aan de Amsterdamse kartuizers vermaakte, en de brief van 16 mei 1436, waarbij Filips de Goede aan het klooster zijn voorrechten bevestigde en het onder zijn bescherming nam. Overigens zijn het bescheiden die betrekking hebben op het stoffelijk beheer.

Registers of boeken. die als bron voor onze kennis van de geschie-

denis der Amsterdamse kartuizers van grote waarde zouden zijn geweest, gingen verloren. Met name ontbreekt het *anniversarium* of *necrologium* van het convent, met gegevens over benoemingen, verhuizingen en begrafenissen van kloosterlingen. Veel bijzonderheden over de bewoners van het klooster en hun lotgevallen van het huis zouden wij daaruit hebben kunnen leren. Menig hiaat in onze gegevens, ook waar het de lijst van priores betreft, zou aan de hand daarvan kunnen worden aangevuld of opgehelderd. Dit verlies kan slechts voor een klein gedeelte goedgeemaakt worden doordat wij wel beschikken over het necrologium van de met Sint-Andries ter Zaliger Haven geassocieerde Utrechtse chartreuse.

Dit bevat de namen van ongeveer 110 monniken en broeders van het Amsterdamse klooster. Gaarne zouden wij ook hebben beschikt over lijsten van de kloosterlingen en extranei, die in de kerk, het grote pand, het kleine pand of elders in de chartreuse hun laatste rustplaats hebben gevonden. Dergelijke begraaflijsten bestaan nog wel van het Utrechtse huis.

Wat wij ook niet meer hebben teruggevonden. is een handschrift, getiteld *Catalogus Priorum Amstelodami*, dat in de zeventiende eeuw nog door L. le Vasseur voor zijn *Ephemerides Ordinis Carthusiensis* is geraadpleegd.

Bijlage 3:

Lijst van Priores

De volgende lijst bevat een aantal hiaten en onzekerheden.

1393-1404 Hendrik Beckbeeck van Oldenzaal

1404-1415 Gerrit van Schiedam, waarbij het niet onmogelijk is dat er nog een prior tussen geweest is

- 1415-1420 Alphairt Christiaansz. van Amsterdam, waarbij het jaar van aantreden van deze nieuwe prior mogelijk ook 1416 geweest is; in 1420 van zijn ambt ontheven, terwijl de opvolger pas in 1421 aantrad.
- 1421-1448 Jan (Joannes) Bolhusen
- 1448-1454 Jan (Joannes Delidius, genaamd) Balen
- 1454-1460 Jan Vasaren (Johannes Varsaer)
- 1460-1478 Pauwels Jansz., eerst als rector en waarschijnlijk vanaf 1462 prior
- 1478-1484 Tyman Pietersz. Croock
- 1484-1490? Hendrik van Haarlem
- 1491-1500 Jacob Jacobsz. Vennenzoon
- 1500-1503 Mattheus Pietersz. Roelofs
- 1503-1534 Lambert Fekerdeij
- 1534-1540 Simon Gerritsz. van Amsterdam
- 1540-1540 Jan Lambertsz. van Muiderberg stierf na vijf maanden
- 1540-1541 Gerrit Pietersz. van Koedijk stak ook niet in een gezond vel en overleed op 28 oktober 1541
- 1541-1550? Jan Ysbrandsz. van Amsterdam is zeker in 1546 nog prior en bleek in 1554 al enige tijd vervangen; 1550 is dus een gok. Op 22 augustus 1544 vroeg het klooster aan Karel V vergunning een refugiehuis te mogen bouwen binnen Amsterdam; het huis kwam er niet, of door het niet verlenen van die vergunning of door weigering van de stad Amsterdam.
- 1550-1568 Gerrit Fabius kreeg de dringende opdracht van de Grande Chartreuse over te gaan tot grootscheepse restauratiewerken aan het klooster; onder zijn prioraat hebben zich de eerste troebelen (1566 en 1567) rond

- het klooster voorgedaan.
- 1568-1579 Dirk Simonsz. had de weinig verheffende taak het klooster door de laatste jaren heen te loodsen. In 1573 gaf het Generaal Kapittel opdracht het klooster gefaseerd af te bouwen, waarna de monniken en broeders verdeeld werden over veiliger huizen buiten de Republiek. Er woonden nog maar enkele broeders op het kloosterterrein, de rest woonde binnen Amsterdam. De burgemeesters van Amsterdam drongen er bij het kapittel op aan het klooster ten spoedigste te herbouwen, wat het kapittel afwees. Dirk Simonsz. bleef in feite tot 1590 aan als prior, ondanks dat de kloosterbezittingen in 1578 geconfisqueerd en het jaar daarop aan het Burgerweeshuis overgedragen waren.